

Miroslav Miletić

Rapsodijske varijacije za violinu i orkestar
Rhapsodic Variations for Violin and Orchestra

Partitura / Score

Ovo izdanje financijski su pomogli
Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske
Grad Zagreb, Gradski ured za kulturu, međugradsku i međunarodnu suradnju i civilno društvo

This publication was financially supported by
the Ministry of Culture and Media of the Republic of Croatia
City Office for Culture, International Relations and Civil Society

Nakladnik / Publisher

Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog, Muzički informativni centar
Vatroslav Lisinski Concert Hall, Croatian Music Information Centre
Trg Stjepana Radića 4, 10000 Zagreb
www.lisinski.hr | www.mic.hr

Urednici / Editors

Jelena Vuković, Davor Merkaš

Redakcija / Redaction

Pavle Zajcev

© 2024 by Vatroslav Lisinski Concert Hall, Croatian Music Information Centre.

Zabranjeno je svako neovlašteno kopiranje i umnažanje, distribucija, iznajmljivanje, posudba ovog materijala ili bilo kojeg njegovog dijela bez dozvole nakladnika. Sva prava nakladnika i vlasnika djela su pridržana.
Any unauthorized reproduction is prohibited by law. All rights reserved.

MIC 18.1803
ISMN 979-0-801350-86-2

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001250848.

Miroslav Miletić

**Rapsodijske varijacije
za violinu i orkestar**

**Rhapsodic Variations
for Violin and Orchestra**

Partitura / Score

Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog, Muzički informativni centar
Vatroslav Lisinski Concert Hall, Croatian Music Information Centre
Zagreb, 2024

„[...] Još 1967. godine kritičar *New York Timesa* zapisao je nakon slušanja mojeg *Dalmatinskog kvarteta* da sam ja ‘moderni konzervativni skladatelj’. U toj kvalifikaciji moje glazbe zacijelo se krije tajna njezinog uspjeha. Ja rado posežem za tekovinama koje je donio razvoj moderne glazbe i dostignuća koja su se javila u skladateljstvu 20. stoljeća, ali sam istovremeno vjeran tradiciji europske klasične glazbe. Za sebe mogu reći da sam uvijek bio žedan novoga, ali sam pri preuzimanju novoga trajno ostao i vjeran tradiciji. To je rezultiralo komunikativnošću moje glazbe, što osjećaju interpreti, a i glazbeni kritičari [...]“¹

Ove riječi hrvatskoga skladatelja, glazbenoga pedagoga, violinista i violista **Miroslava Miletića** (Sisak, 22. kolovoza 1925. – Zagreb, 3. siječnja 2018.) kojima je karakterizirao vlastito stvaralaštvo, vrlo dobro pogađaju srž njegove skladateljske poetike i ocrtavaju brojne mijene njegova opusa. Miletićeva glazbena djela koja su nastajala u rasponu od gotovo sedamdeset godina zrcalo su zbivanja u povijesti glazbe neposredno nakon Drugoga svjetskog rata sve do glazbenih težnji dvadesetih godina 21. stoljeća. U tom dugom razdoblju koje su u hrvatskoj glazbi obilježile estetika neonacionalnog smjera, odbljesci neofolklorizma, avangardne tendencije, pojava elektroničke glazbe, eksperimenta, a potom i povratak tradiciji te pluralizam postmoderne, Miletićeva glazba preobražavala se u skladu s autorovom otvorenošću za *novu*, kao i aktualnim težnjama u ravnojvjesju s duhom vremena. No jednako oblikotvorno na njegova glazbena djela utjecalo je i traženje navlastitoga, osebujnog izraza i stila u koji je s vremenom najprije inkorporirao, a potom na dugom razvojnem putu iz svojega glazbenog idioma čistio i odbacivao sve ono što je prepoznavao kao strano svojem umjetničkom biću i glazbenom svjetonazoru. Pritom je tradicija ostala *konstanta*, trajno izvorište glazbenih ideja i sigurno utočište u koje se vraćao nakon povremenih iskoraka u prostranstva glazbeno novog i nepoznatog. Prema tim karakteristikama, Miroslav Miletić jedan je od hrvatskih skladatelja koji najdosljednije i najupornije *tragaju* za autentičnim glazbenim jezikom, beskompromisno slijedeći svoj kreativni instinkt i dubok unutarnji poriv istinskoga umjetnika. U Miletićevo skladateljstvu nemalu ulogu imao je i njegov *alter ego* – virtuozni glazbeni interpret – violinist, violist i komorni glazbenik koji je dubinski poznao glazbu svojega vremena. Time je i kao skladatelj do neslućenih granica proširio svoje skladateljsko-tehničke vještine i umjetničke horizonte.

Rođen u Sisku, Miroslav Miletić se još kao trogodišnjak s roditeljima doselio u Zagreb. Nakon glazbenoga obrazovanja u Muzičkoj školi Hrvatskoga glazbenog zavoda,² studirao je violinu na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Studij je započeo u klasi Stjepana Šuleka, a završio u klasi Ivana Pinkave 1953. godine. Prema vlastitim riječima, za njegov razvoj kao glazbenika interpreta, ali i skladatelja, vrlo je važan bio i rad s Antoniom Janigrom, izvrsnim violončelistom, utemeljiteljem i dugogodišnjim umjetničkim voditeljem Zagrebačkih solista, od kojega je u vrijeme studija na Akademiji stjecao znanja iz komornog muziciranja. U klasi Ivana Pinkave Miletić je studirao i violu, a 1946. zaposlio se kao violist u Simfonijskom orkestru tadašnje Radio-televizije Zagreb. Violu je povremeno svirao i u Zagrebačkoj filharmoniji.

Miroslav Miletić skladanje je počeo učiti privatno kod skladatelja Branimira Sakača. Kao „službeni početak svoje skladateljske karijere“ Miletić smatra skladanje gudačkog kvarteta koji je prvi put izveo Zagrebački kvartet,³ no svojom prvom uspjelom skladbom drži *Introdukciju i Allegro* za duhački kvintet iz 1947. godine. Od tada se njegov skladateljski opus konstantno obogaćuje novim djelima, a skladateljstvo postaje jedan od glavnih fokusa njegova glazbeničkog djelovanja. Podaci o Miletićevo usavršavanju u skladateljstvu

1 Zdenka WEBER: Skladateljsko povjerenje u glazbenu tradiciju. Prilog za životopis u povodu 85. rođendana Miroslava Miletića. *U Zagrljaju glazbe 1972-2012*, TIVA tiskara – Koncertni ured Varaždin – Matica hrvatska, Varaždin, 2012., 337.

2 Od svojih prvih glazbenih učitelja Miletić ističe Josipa Novaka, soloviolista zagrebačke Opere, violinisticu Veru Dujmović, učenicu glasovitoga violinskog pedagoga Václava Humla te violinista Milana Grafa, dugogodišnjega člana Zagrebačkog kvarteta. Usp. Nenad TURKALJ: Miran čovjek iz Sečuana, *Cantus*, 83 (svibanj 1995.), Zagreb, 30.

3 Usp. Ivan ŽIVANOVIĆ: Glazbenik u harmoniji sa životom. Miroslav Miletić, 75. rođendan, *Riječi*, časopis za književnost, kulturu i znanost, 4 (2000), Matica hrvatska Sisak, 100.

trills with chromatic movements of semiquaver notes or with simple chordal pillars that are also syncopated. The third section, *Poco meno*, provides an intensification of the course of the drama – first of all with a stirring, sudden change of pizzicato and arco playing techniques in the violin part and later with persistent usage of ostinato semiquavers with which as a result of the change of metre the basic accentuation also constantly shifts. After the entry passage in the fourth part (*Andante*) the initial theme (A) appears again, but varied. In this section in the slow tempo the lyrical characteristics of the theme come to the fore, its poetic nature, the uncommonly lovely melodic line and interesting rhythmical structure. The fifth section (*Vivo*) is in terms of character and thematic material identical to the second part of the composition with the exception of the last eight bars, the function of which is to prepare for the section to come. It is marked *Capriccioso* and brings with it a new theme. With its regular four-bar structure (only the seventh bar is a kind of expansion of the theme, the composer adroitly disrupts the squareness of the structure) and with its simple rhythm like a jig reveals the proximity of folk music and might also be a quote of some popular song. In the next, the seventh, section the violin in the high register states a brief melody (accompanied by a second voice in double stops), which has the outlines of the introductory A theme, and then at once the tempo switches into high gear (*Poco mosso*) and briefly the A theme is repeated in its original melodic and rhythmical form, but on a new ostinato carpet of the piano accompaniment and in the ethereal high pitched sound of the flageolets in the violin double stops. Then comes a virtuosic solo cadenza (*Quasi cadenza*), a kind of improvisation on the initial theme, but inherent in which are elements built upon other fragments of the tonal material of the preceding sections. The final part (*Allegro vivace*) is a firework display of rapid semiquaver passages in the violin part with a combination of double stops and flageolets, and is intended to be an attractive end to the composition in which the violinist can demonstrate his lavish command of the instrument. The last section passes off in a single breath, in mechanical movement, with an intensive and exciting pulsation of the constant semiquaver passages which seem almost inhuman and void of any sentiment and feeling. The composer has certainly achieved his objective, the end of the work is effective and leaves the listener breathless.

The harmonic structure of the work is particularly interesting, Miletić uses a very distinctive and harsh harmonic idiom that is actually either atonal or can be said to be on the very edge of tonality; in the use of pedal tones and chord pillars it is possible to discern some tonal centre and thus tonal recurrences. Since the theme itself is modally structured we could perhaps talk of polymodal and polytonal situations. The melody lines abound in chromatic shifts, and there is perceptible use of fourths and fifths, as well as of drone, which suggests elements of the folk tradition. The whole work in its sound seems distinctive and modern, but the archaic melodic line of folk origin gives the work a link with tradition, rooting it. At the same time this ensures it a recognisable factor that enables the listener to feel that the work is somehow familiar. Without this traditional element, the composition would remain in the domain of abstract music, without points of reference or identification, thus losing much of its communicative power. Miletić's *Rhapsodic Variations*, then, builds on the same principles of combining folk elements and the language of contemporary music that are used by for example Béla Bartók.¹⁸

In the violin and orchestra version of *Rhapsodic Variations*, unlike the monochrome (because of the nature of the sound of the piano) version for piano and violin, the lavishness of the tonal colours comes to the fore. In the orchestration, Miletić pays particular attention to the guitar and to some rather seldom used percussion instruments, which gives the work an additional touch of originality and authenticity.

The publication of Miletić's *Rhapsodic Variations*, with its attractive and original musical idiom and successful blend of tradition and contemporaneity, will make the work available to a wide circle of musicians and thus facilitate its more frequent performance. Like Miletić's brilliant *Dance for violin solo*, this composition too has the potential and the artistic value to make it a permanent work in the repertoires of outstanding violinists and orchestras, in Croatian and worldwide.

Davor Merkaš

18 It is worthwhile mentioning here Bartók's famous: 'However strange it may sound, I do not hesitate to point out: the simpler the melody, the more complex and peculiar the harmonization, or accompaniment, can be.' (Béla Bartók: 'Vom Einfluss der Bauernmusik auf die Musik unserer Zeit', in: Bence Szabolcsi (ed.), *Béla Bartók. Weg und Werk. Schriften und Briefe*, Corvina Verlag, Budapest, 1957, 162). This is precisely the case with Miletić's *Rhapsodic Variations*, in which a relatively simple, "primitive" melody of folk origin is clad in a complex harmonic-tonal garb. Miletić's approach to harmonizing folk material is reminiscent, in a particular way, of the manner in which the composer Josip Mandić harmonized folk elements in the 1930s.

RAPSODIJSKE VARIJACIJE ZA VIOLINU I ORKESTAR M. MILETIĆ

Moderato (♩ = 80)

3 FE
3 ob
3 clar.
3 fag.
3 Trumbe
4 corni
2 poz.
Tuba
Timp.
xylo
percuss.
gitara

Moderato (♩ = 80)

Solo Violini
viola
vc.
c.b.

Sastav orkestra / Orchestra

Piccolo (Picc.) - anche Flauto 3 (Fl.)

2 Flauti (Fl.)

3 Oboi (Ob.)

3 Clarinetti in Sib (Cl.)

3 Fagotti (Fg.)

4 Corni in Fa (Cor.)

3 Trombe in Sib (Tr.)

2 Tromboni (Tbn.)

Tuba (Tba.)

Timpani (Timp.)

Tamburo militare (Tamb. mil.)

Gran cassa (G. C.)

Piatto piccolo (Ptto. picc.)

Piatto grande (Ptto. gr.)

Tam-tam (Tam-t.)

Triangolo (Tri.)

Frusta (Fr.)

Xilofono (Xil.)

Chitarra (Chit.)

Violino solo (Vn. solo)

Viole (Vl.)

Violoncelli (Vc.)

Contrabassi (Cb.)

72

Fl. 1 2 3

Ob. 1 2 3

Cl. 1 2 3 (Sib)

Fg. 1 2 3

Cor. (Fa) 1 2 3 4

Tr. 1 2 3 (Sib)

Tbn. 1 2

Tba.

Timp.

Perc. Frusta Tam-t.

Xil.

Chit.

Vn. solo

Vl.

Vc.

Cb.

ff

8vo

84 Poco meno (♩ = 112)

solo

Picc. *p*

Cl. 1 2 3 (Sib) *p*

Fg. 1 2 3 *p*

Tbn. 1 2 con sord. *p*

Xil. *p*

Chit. *p*

Vn. solo *mf* pizz. arco tr. arco pizz. arco tr.

90

Fl. 1 2 3 *f*

Ob. 1 2 3 *f*

Cl. 1 2 3 (Sib) *f*

Fg. 1 2 3 *f*

Chit. *f*

Vn. solo *f* pizz. arco pizz. arco sul G

[H] 1. *f* gliss.

MIC 18,1803